

הדירות התל-אביביות הוחלפו במגורי משפחות עם נוף למדבר. מנתיבי ההמראה הצרים במרכז עברו המטוסים למסלול הארוך במזרח התיכון. וגם היחסים עם השכנים הבדואים מתהדקים עם הזמן. הצצה נדירה לבסיס חיל האוויר בנבטים

כביש האספלט הארוך המוביל עד לפתח בסיס חיל האוויר בנבטים נמתח על פני קילומטרים רבים. הוא ארוך יותר מכביש הגישה לנמל התעופה בן-גוריון, ולמרות שבקצהו לא מחכה שום דיוטי פרי, די בטוח שבן-גוריון - האיש האמיתי, זה עם הרעמה הלבנה - היה מאוד גאה בו.

זמן רב מדברים על פיתוח הנגב. מדי כמה שנים, פחות או יותר מאז קום המדינה, מנסים להפיח את השממה בשטח העצום מדרום לבאר שבע. פעם היו אלה עיירות הפיתוח, אחריהן האוניברסיטה, הרכבת והתעשייה. הרבה לא יצא מזה, עד שבא אריאל שרון באוגוסט 2005, והחליט שהקטר שיוביל את התפתחות הנגב יהיה דווקא צבא ההגנה לישראל.

כבר תיכננו לסגור את הבסיס. תא"ל עדן אטיאס (צילום: אורי לנץ)

את הבסיס בנבטים, שנמצא כ-20 קילומטרים ממזרח לבאר שבע, כבר רצו לסגור, מספר תא"ל עדן אטיאס, מפקד הבסיס בשנתיים האחרונות. אבל אז החליטו להעביר אליו כמה טייסות ממצפה רמון ולהעתיק לשטחו את בסיס חיל האוויר שהיה עד אז בלוד. בהשקעה של 1.2 מיליארד שקלים בחמש השנים האחרונות גדל הבסיס, והוא כיום אחד מבסיסי חיל האוויר הגדולים בישראל. מ"בנימין" החבורה, הבסיס הקטן ביותר של החיל, נהפך בסיס נבטים לעיר של ממש. שטחו, 55 אלף דונם, גדול אפילו קצת יותר משטח השיפוט של העיר תל אביב.

השקתו מחדש של בסיס נבטים בקיץ 2008 היתה למעשה יריית הפתיחה במבצע האדיר של העברת מחנות צה"ל לאזור הנגב, והוא הראשון לפעול כבר במתכונת כמעט מלאה. בתוך כמה שנים אמורים להצטרף אליו עיר הבה"דים בצומת הנגב, בסיס מודיעין גדול ליד עומר וקמפוס טכנולוגי של חיל התקשוב בסמוך לאוניברסיטת באר שבע.

העברת בסיסי צה"ל, קבע בזמנו שרון, תשתלב היטב בתוכנית הלאומית האסטרטגית לפיתוח הנגב, שבמסגרתה צפויה האוכלוסייה באזור לגדול מכחצי מיליון בני אדם למיליון עד 2015. בסך הכל עתידים לעבור לנגב כ-20 אלף חיילים - אנשי קבע, חיילים בסדיר ובני משפחות. למרות שמספר זה אינו גדול כל כך, הרי שמדובר בכוח אדם איכותי שאמור להוות מסה קריטית למהלך כולו.

"זה אתגר שונה מאוד מכל מה שעשיתי קודם בחיל האוויר", אומר אטיאס בראיון במשרדו החדש בבסיס. "כאן אנחנו חלק ממשימה לאומית, ולא רק עוד בסיס של החיל. הרעיון הוא שהעתקת בסיסי צה"ל תביא כוח אדם איכותי לנגב, שימשוך בעקבותיו שיפור בחינוך, בתרבות, בכלכלה ובאיכות החיים. כבר כיום אני יודע על טייסים צעירים שמסיימים קורס טיס ושוכרים דירות בבאר שבע. פעם הם היו מעדיפים לשכור דירה בתל אביב, ולהגיע כל בוקר בטיסה, אפילו אם הבסיס נמצא בקצה השני של המדינה".

מרחוב פרישמן ללב השממה

מחוץ לחלון לשכתו של אטיאס נמשכת במרץ בניית הבסיס. משאיות פולטות מתוכן אספלט שחור לוחט, ולהקה של מכבשים חרוצים ממהרת להדק אותו לאדמה. בקצה אחר של הבסיס הופכים דחפורים את משטחי החול, ומכשירים אותם לעוד סדרה ארוכה של מבנים. עד עכשיו כבר הוקמו כאן האנגרים ענקיים למטוסים, מגדל פיקוח חדש, שיכונים מאובזרים לטייסים ומשפחותיהם ומגורי חיילים, ונסללו כבישים ומסלולי המראה. לפי נתונים של צה"ל, נשפכו כאן 250 אלף טונות של אספלט ושטח המבנים הסופי יהיה 70 אלף מ"ר (שטחם של מגדלי עזריאלי, לשם השוואה, הוא כ-35 אלף מ"ר).

מדי יום פוקדים את הבסיס כ-2,500 בני אדם, אומר אטיאס, חלקם שירתו בו קודם לכן, אך חלקם הגדול היו צריכים להתרגל למעבר לנגב. טייסי מילואים, שהתרגלו להיכנס לרכב ולהגיע לבסיס בלוד ד' בקלות, נדרשים עכשיו לעשות דרך של שעתיים לכל כיוון. "אבל הם מתים על הבסיס החדש", אומר אטיאס, שמספר כי בכל הטייסות יש מוטיבציה גבוהה מאוד. "הכל כאן חדש והתנאים מאוד טובים. חוץ מזה, אני חושב שתחושת הראשוניות והחלוציות מושכת גם אותם".

גם בשבילו מדובר במעבר לא פשוט. עד לפני כשנתיים גר במרכז תל אביב, בסמטה שיוצאת מרחוב פרישמן. הוא שירת אז בשדה דב, ויחד עם אשתו ושתי בנותיו ניסה להפיק את המירב ממה שיודעת להציע העיר ללא הפסקה. "נכון שפעם יכולתי לרדת לקנות משהו בכל רגע, אפילו באמצע הלילה", הוא מודה, "והיום קניות זה או בבאר שבע או בערד. אבל זה עניין של הרגל. לאט לאט משנים את הרגלי הצריכה. קונים פריזר גדול ומקפאים יותר מוצרים. גם אין כאן קולנוע למשל, שזה כמובן משפיע יותר על בני המשפחה, כי לי אין כל כך זמן בשביל זה ממילא. אני מאוד אוהב לאכול במסעדות, אבל אני יכול להגיד שמהבחינה הזאת, באר שבע היא הפתעה. אין כאן אולי ארבע מסעדות סושי, אבל יש אחת שהיא נהדרת".

בכל זאת, אומר אטיאס, יש עוד הרבה עבודה. הבעיה המרכזית שעומדת בפני אנשי הקבע, לדבריו, היא אפשרויות התעסוקה של בנות הזוג. "פתרונות חינוך טובים לילדים יש בעומר, במיתר, בירוחם ובדימונה. אבל מעטפת השירותים הרחבה יותר, כולל פתרונות תעסוקה, לוקה מאוד בחסר. צריך כאן יותר כבישים, יותר תחבורה, יותר רכבות ויותר עבודה. בלי כל אלה, זה לא יעבוד".

בכל זאת, אומר אטיאס, יש עוד הרבה עבודה. הבעיה המרכזית שעומדת בפני אנשי הקבע, לדבריו, היא אפשרויות התעסוקה של בנות הזוג. "פתרונות חינוך טובים לילדים יש בעומר, במיתר, בירוחם ובדימונה. אבל מעטפת השירותים הרחבה יותר, כולל פתרונות תעסוקה, לוקה מאוד בחסר. צריך כאן יותר כבישים, יותר תחבורה, יותר רכבות ויותר עבודה. בלי כל אלה, זה לא יעבוד".

"אף אחד לא אומר את המילה המפורשת 'איראן' (צילום: דו"צ)"

יכולות שעוד לא היו לנו

מועצת הביטחון תטיל סנקציות על איראן או שלא תטיל - בינתיים, בבסיס בנבטים (המכונה בח"א 28) הולך ונבנה מסלול ההמראה הארוך ביותר במזרח התיכון. לדברי תא"ל אטיאס, המטרה היא "לאפשר למטוסי התדלוק להמריא עם כמות הדלק הגדולה ביותר". אף אחד לא אמר את המילה המפורשת "איראן" במהלך ביקורנו בבסיס, אבל המסר לא יכול היה להיות ברור יותר. "מלבד חשיבותו כחלק מהמשימה הלאומית של יישוב הנגב", אומר אטיאס, "בסיס נבטים הוא בסיס אסטרטגי של חיל האוויר". בבסיס מוצבות שתי טייסות של F-16 (שהשתתפו עוד בתקיפת הכור בעיראק והטילו את כמות הפצצות הגדולה ביותר במבצע עופרת יצוקה) ושתי טייסות של מטוסי התובלה הכבדים מדגם הרקולס.

אבל דבריו של אטיאס באשר לחשיבות האסטרטגית מתייחסים בעיקר לטייסת מטוסי הבואינג 707, שמיועדים לתדלוק מטוסי קרב בטווחים ארוכים, ולטייסת מטוסי הנחשון (גאלפסטרים), שהם מטוסי בקרה אווירית ומודיעין. "המכלול הזה של מטוסים", אומר אטיאס, "יחד עם טכנולוגיות חדשניות ממפעלי התעשיות הצבאיות, מביא למדינת ישראל יכולות שלא היו לה עד היום".

בלשכתו בטייסת 120, מתנדב מפקד הטייסת סא"ל אמיר להסביר איך זה אמור לעבוד בפועל. מטוסי הבואינג שנועדו לתדלוק מלאים בדלק לא רק בבטן המטוס, אלא גם באותו חלק שבו יושבים הנוסעים בטיסות רגילות. מכלי הדלק הענקיים שבתוך המטוס נקראים חוות דלק. הבואינג טס מקדימה, ומאחוריו נמצאים מטוסי הקרב, שמתחברים מדי פעם לצינור התדלוק שלו.

"בשנים האחרונות קיימנו מספר תרגילים משותפים עם הצבא האמריקני", אומר סא"ל אמיר, "כדי להגיע לחוף המערבי של ארה"ב יוצאים מישראל בואינג אחד וכמה מטוסי קרב איתו. אנחנו נוחתים באיים האזוריים, באמצע האוקיינוס האטלנטי, לאחר מכן בחוף המזרחי של ארה"ב ורק בסוף בחוף המערבי. שם אנחנו מבצעים טיסות עם כוחות נוספים ומתאמנים על מתוים של מרחקים ארוכים".

בסך הכל, הוא מסביר, בשנים האחרונות עלתה בהרבה הכשירות המבצעית של הטייסת שלו. "יכול להיות שחברת בואינג אפילו לא חשבה שאפשר לעשות עם המטוס שלה מה שאנחנו עושים איתו כאן. ברור שמטוס כמו בואינג לא גמיש כמו מטוס קרב, ואין לו אותן יכולות תמרון והיחלצות ממצבים קשים". בעניין זה הוא מוסיף בקריצה: "כמו בהרבה דברים אחרים בחיים, גם אצל הבואינג החוכמה היא לא להיכנס למקומות שאי אפשר לצאת מהם".

מטוסי הבואינג וההרקולס בנבטים עומדים בשורה ארוכה ליד מסלול הנחיתה, כשברקע ניבטים הרים צהבהבים. כשמביטים אל האופק, קשה לפספס את היישובים הבדואיים שפזורים סביב, בהם היישוב ערערה, שבתיו ממש צופים אל הבסיס.

לדברי אטיאס, משפחות בדואיות חיות בסמוך לגדרות הבסיס ומקיפות אותו. באזור כולו, בטווח שבין באר שבע לערד ולדימונה, חיים עשרות אלפי בדואים בכמה יישובי קבע, אך בעיקר במאהלים פזורים לאורך הכביש, ולעיתים בפחונים עלובים של ממש. כאשר הוקם הבסיס על ידי הצבא האמריקני בתחילת שנות ה-80, אומר אטיאס, הוא נבנה על אדמות שעליהן ישבו בדואים, ובתוך הבסיס עצמו אף נותרו קברים של בני משפחות מהאזור. על כן, אטיאס מרגיש צורך מיוחד לשמור על קשר רצוף וטוב ככל האפשר עם שכניו הנוודים.

בכלי התקשורת התפרסמו בשנתיים האחרונות כמה ידיעות על יחסים עכורים בין אנשי הבסיס לבין הבדואים שבסביבה. בשלב מסוים הורה אטיאס לאנשי הבסיס להפסיק לנסוע בשעת לילה בכביש המחבר את הבסיס לכביש הראשי ערד-באר שבע. אבל, אומר אטיאס, האמת שונה לחלוטין. "יש אנשים, אולי גם בתקשורת, שמנסים להציג את הבדואים כאויבים שלנו. בגלל זה הפכו גם את ההחלטה שלי לחלק ממאבק של הבדואים באנשי הבסיס, אבל הסיבה שהחלטתי להורות על הפסקת הנסיעה בכביש היא בטיחותית. זה כביש מפותל מאוד עם מסלול אחד לכל כיוון, והתושבים הבדואים חיים ממש על שפת הכביש. אם אפשר להימנע מנסיעה בכביש מסוכן כל כך, זה עדיף".

פעמיים בשנה נכנסים הבדואים אל תוך הבסיס, לפקוד את הקברים של בני משפחותיהם. מעבר לכך, אומר אטיאס, הוא מקפיד להיפגש עם ראשי המשפחות, "משום שאני מבין שאני לא יכול להתעלם מהם. זה מצב ייחודי לבסיס נבטים, שלא קיים בשום מקום אחר, גם לא בבסיסים כמו רמון, חצרים או עובדה. בסך הכל מדובר באנשים שגם המדינה צריכה לדעת לטפל בהם יותר טוב. רבים מהם משרתים בצבא, רבים מהם משלמים מסים כמו כולם, וההרגשה שלי היא שרובם רוצים לקום בבוקר וללכת לעבודה. אסור לנו להפוך אותם לאויבים".

אטיאס, מכל מקום, לא מתכוון לתת לפרשה הזו להעיב על חזונו. בחודשים האחרונים שקד יחד עם מפקדי הטייסות השונות על "תעודת הזהות" של הבסיס, ויש אפילו סיסמה: "בח"א 28 - ממריאים בנגב". בקנה ממתנים כבר המעבר של יחידת הלויין לבסיס נבטים, ואולי גם בית הספר הטכני של חיל האוויר. "כשאני מסתכל קדימה חמש שנים", הוא אומר, "אני יכול לומר בביטחון שנבטים יהיה אחד הבסיסים המרכזיים לא רק של חיל האוויר, אלא של כל צבא ההגנה לישראל".